

ПЛЕНЕР І ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ЖИВОПИСНОЇ ПРАКТИКИ

Анотація. У статті розглядається що таке пленер, особливості пленерного живопису та пленер як розвиток художньо-естетичної індивідуальності на основі пленерного живопису студентів.

Ключові слова: пленер, пленерний живопис, пейзаж, мета, студент, художник, архітектор, практика.

Аналіз джерел. Пленер набує поширення в I-й половині 19 ст. (Дж. Констебль в Англії, О. Іванов в Росії). Провідниками пленеру в середині 19 ст. виступають майстри барбізонської школи (Т. Руссо, Ж. Дюпре, Н. Діаз, Ш. Добіньї), а також Д. Коро. Повніше принципи пленеру сформувалися у II-й половині 19 ст. в творчості майстрів імпресіонізму (саме тоді термін «пленер» починає широко уживатися) – К. Моне, К. Піссарро, О. Ренуара тощо. У Росії в II-й половині 19 – початку 20 вв.(століття) значних успіхів в цьому напрямку досягають В. Поленов, І. Левітан, В. Серов, К. Коровін, Є. Грабарь. Інтерес до проблеми пленеру зберігається і у живописі ХХ ст.

Слово «пленер» та «пленерний живопис». «Пленер» – походить від французького виразу «plein air», що означає «відкрите повітря» – мальовнича техніка зображення об'єктів при природному світлі і в природних умовах. Цей термін також використовується для позначення правдивого відображення барвистого багатства природи, усіх змін кольору в природних умовах, при активній ролі світла і повітря. В загальному розумінні цього слова, пленер – це малювання з природи під відкритим небом, тобто на вулиці, на природі, в парку, на дачі, та й взагалі – де вам тільки заманеться (якщо звичайно це не суперечить законодавству).

Пленерний живопис – це живопис, створений на природі, передає її барвисте багатство, світло і повітря, що панують в ній. Але це не тільки пейзажі, це також фігури людей, архітектурні споруди, тварини, які зображені в природному повітряному середовищі.

Вперше поняття «плернерний живопис» з'явилося на початку XIX ст. І раніше художники писали пейзажі, але робили це переважно в майстерні. Одним з перших, хто став працювати на природі, був англійський художник Джон Констебль. Палко закоханий в красу лугів, дерев, неба, він писав їх, передаючи гру світла і тіні, намагаючись зафіксувати на полотні відчуття життя природи. Дивлячись на його пейзажі, глядач точно знає, в ясний чи похмурий день працював художник, зранку чи ввечері. В одному із листів Констебль відзначав: «Предметом мого скромного, відстороненого мистецтва можуть бути виявлені під кожною огорожею, на будь-якій дорозі, тому ніхто не вважає його вартим уваги». В середині минулого століття у Франції група художників оселилася в селі Барбізон. За назвою села художників називають барбізонцями. Вони писали з натури, з любов'ю зображуючи звичайні, скромні куточки рідної землі. Близкучих успіхів в плернерному живописі домоглися французькі імпресіоністи. Ця група молодих художників зробила для себе правилом працювати не в майстерні, а під відкритим небом. Навантажених мольбертами і етюдниками, їх можна було зустріти всюди: на вулицях Парижа, на набережних Сени, на лісових стежинах і в лугах. Художник-імпресіоніст відтворює не тільки предмети, а й оточуючу їх атмосферу, мерехтіння, феєрію світла. Палітра імпресіоністів – чисті кольори сонячного спектра замість суміші кольорів. Імпресіоністи прагнули передати мінливість кольору в відблисках сонця, танець повітряного серпанку, проникнути в середину всього цього мерехтіння і трепету. Імпресіоністи відмовилися від традиційного розуміння композиції і писали портрети, пейзажі або жанрові сценки, вихоплюючи з життя часом випадкове, але завжди характерне.

Французький автор книги про імпресіоністів Е. Дюранті зазначає, що важлива особливість імпресіонізму укладена в «тонкощах зору», у відкритті сонця, яке «знебарвлює тон і, будучи відбитим, в силу сліпучої яскравості, все зводить до єдиного цілого...».

Плернер в жанрах образотворчого мистецтва:

- Портрет
- Пейзаж
- Натюрморт
- Тематична картина
- Батальний жанр
- Анімалістка

- Марина
- Інтер'єр
- Фото пленер

Детальніше розглянемо саме пейзаж. Багато вчених схиляються до думки про те що, істотною прогалиною в придбанні студентами умінь і навичок роботи над пейзажем, є той факт, що пленерна практика в більшості проводиться тільки на трьох курсах I, II, і IV, протягом одного літнього місяця. В моєму випадку, навчаючись на архітектурному факультеті ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка, моя живописна практика проводилася після закінчення II курсу та тривала три тижні.

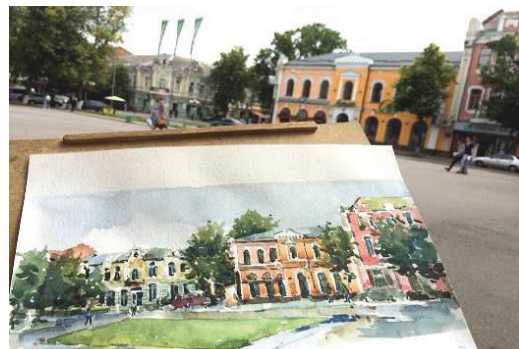
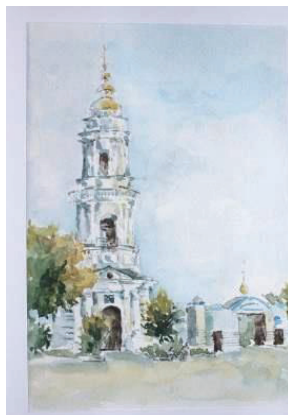
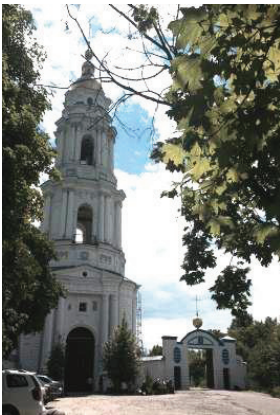

Рис. 1. Роботи автора під час проходження живописної практики, 2016

Для розвитку колористичного бачення і становлення особистості художника бажано, щоб пленерна практика проходила ще навесні і восени, так як це дає можливість побачити різні колористичні гами протягом року. На даний момент між літніми практиками більшість студентів практично не цікавляться пейзажною тематикою. Актуальність дослідження підкреслюється необмеженими можливостями занять на пленері в творчому розвитку студентів, оскільки навчально-творча практика – пленер, є продовженням навчального процесу по композиції, живопису, рисунку. Метою пленерної практики є закріплення і розширення отриманих студентами на заняттях з рисунка та живопису знань і навичок, вироблення вміння їх творчого застосування на відкритому просторі в умовах природного освітлення, а також розвиток естетичних уявлень в процесі безпосереднього спілкування з природою – це є дуже важливим аспектом у формуванні художніх здібностей майбутніх художників в цілому. Вивчення природи і зростання професійного рівня в оволодінні технікою акварельного живопису повинні бути взаємопов'язані, щоб забезпечити найбільш ефективні умови формування творчих здібностей. Цим обумовлена актуальність даного дослідження, так як творчий підхід до створення живописного зображення ґрунтується на враженнях, отриманих безпосередньо від спілкування з природою, а в результаті роботи на пленері з'являється натхнення, дозрівають задуми пейзажних композицій, необхідні для подальшої творчості. Акварель є унікальним художнім матеріалом, що сприяє вихованню культури сприйняття кольору, художнього смаку, забезпечує оволодіння простором і формою. Чим краще студенти опановують аквареллю, тим легше і доступніше для них стає подальше навчання. Студент, який вміє писати аквареллю, легко опановує техніки роботи гуашшю і темперою, акрилом, олійними фарбами. Студенти старших курсів, які виконують натурні попередні етюди аквареллю, більш ефективно працюють над тривалими постановками в олійній техніці. Акварельні етюди, виконані на пленерній практиці, часто стають основою для подальшої дипломної та творчої роботи. Разом з тим, часто виконуючи роботу на пленері, студенти виявляються невідповідними до роботи з аквареллю на відкритому просторі. Вони не розуміють переважні властивості акварелі в передачі безпосереднього враження і не вміють застосовувати їх в своїх роботах. Необхідно підкреслити, що освоєння прийомів і можливостей акварельного живопису допоможе студентам

навчитися не тільки техніці роботи аквареллю, а й вирішити ряд творчих завдань, що постали перед нами на початку живописної практики:

- композиційне рішення пейзажу;
- вміння швидко схоплювати сюжет конкретного пейзажу;
- технічно швидко справлятися з площиною листа;
- розкривати свої творчі можливості;
- розвивати художньо-творчі здібності;
- певної художньої сміливості.

На прикладі робіт виконаних автором за живописну практику, можна прослідкувати помітний розвиток техніки, надбання певних знань та вміння їх застосувати. Звісно, перед автором постала головна проблема – відсутність практики. Починаючому художникові просто необхідно більш глибоко вивчати кольорознавство, де розглядаються гармонії колірних відносин. У процесі вивчення з'являється вміння створювати складні поєднання кольорів, яке дозволить при роботі із природою не плутатися в деталях, а відразу бачити велику тональну пляму та розмаїття кольорів, з яких як мозаїка збирається цілісний пленерний живопис, при цьому не забуваючи про загальну тональність і композицію.

Висновки. При роботі на пленері треба враховувати, що природа не несе в собі художнього сенсу, тільки художник своєю творчістю висловлює складні почуттєві враження. Берези в природі завжди – берези. Настрій, шукання родинних форм, ігнорування сторонніх елементів – це і є перетворення природи художником. Пленер – це найкраща школа для студента, бо він тут навчається самостійної творчості. Пленер має колосальний вплив на формування стилю і манери виконання. Особливість пейзажу полягає в тому, що він безпосередньо і прямо висловлює людські переживання. Головне завдання пейзажного живопису полягає у вихованні любові до природи, у формуванні художнього смаку людини для того, щоб вона могла оцінити її невичерпну красу.

У теплу пору року просто гріх не скористатися можливістю провести вільний час за межами студії, майстерні або власної квартири (кімнати). По-перше, вас чекає маса приємних емоцій, пов'язаних із долученням до прекрасного. По-друге, це все-таки практика. А малювати з натури завжди корисно. По-третє, в замкнутому просторі ви не знайдете стільки надихаючих вас предметів для малювання з натури. По-четверте, дихати свіжим

повітрям, займаючись улюбленою справою, це, погодьтеся, річ дуже і дуже корисна. Навіть якщо ваш шедевр з пленеру не попаде в відомі галереї, ви крайньою мірою зміцните своє здоров'я і набудете досвіду в малюванні навколишнього світу, що теж важливо.

УДК 75.047

*Рой С.Д., ст. викладач
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

МЕТА, ЗАДАЧІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПЛЕНЕРНОЇ ПРАКТИКИ

Одним із ключових питань сучасної художньо-педагогічної освіти є підготовка висококваліфікованого спеціаліста з позитивно сформованим світоглядом, глибокою духовністю і культурними традиціями.

Сьогодні вчитель образотворчого мистецтва має перебувати в постійному творчому пошуку, щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці та відповідати вимогам сьогодення, і реалізувати себе не лише як педагог, а й як художник. Велике значення у фаховій підготовці майбутніх архітекторів та дизайнерів має пленерна практика, яка сприяє їхньому особистісному становленню і самовдосконаленню, засвоєнню практичних умінь роботи різними художніми матеріалами, а головне – отримувати естетичну насолоду від спілкування з природою, передавати свої емоції і враження у розробці та втіленні своїх авторських проектів. Організація і проведення цієї практики вимагає особливої уваги від керівника, тому ним має бути досвідчений педагог-художник, який зуміє теоретично і практично підготувати студентів до роботи на відкритому просторі. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У науковій літературі достатньо уваги приділяється аналізу роботи на пленері, яка суттєво відрізняється від роботи в аудиторних умовах. У навчальному посібнику «Пленер» М. Масловим висвітлено питання зародження і розвитку живопису на пленері, розглянуто основні етапи роботи над пленерними етюдами, проаналізовано типові помилки студентів та надано практичні рекомендації до виконання навчальних завдань [1]. Питання методу роботи кольоровими співвідношеннями, важливості цілісного сприйняття